

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**Wzmacnianie bezpieczeństwa w szkołach
i placówkach oświatowych**

**Materiały adresowane do dyrektorów szkół i placówek, kadry
pedagogicznej, rodziców oraz organów prowadzących
szkoły i placówki**

przygotowana przez:

Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych

Ministerstwa Edukacji Narodowej

Warszawa, sierpień 2012 r.

Wzmacnianie bezpieczeństwa uczniów w szkołach i placówkach jest jednym z kierunków polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2012/2013 określonym przez Ministra Edukacji Narodowej.

Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży, przyjazny klimat w środowisku szkolnym jest przedmiotem stałej troski Ministra Edukacji Narodowej. Mając na względzie dobro uczniów oraz możliwość doskonalenia umiejętności wychowawczych nauczycieli, w zakresie efektywnego współdziałania z rodzicami uczniów Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało materiał pn. *Oferta działań profilaktycznych adresowanych do kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących szkoły i placówki* do wykorzystania w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i profilaktycznych.

Niniejsze opracowanie ma stanowić pomoc dla Państwa dyrektorów szkół i placówek oraz dla nauczycieli. Należy mieć nadzieję, że znajdą Państwo w nim przydatne treści, które będzie można wykorzystać w codziennej pracy, szczególnie w realizacji działań w programie wychowawczym szkoły i programie profilaktyki.

Materiał zawarty w części pierwszej może pomóc nauczycielom w przygotowywaniu spotkań z uczniami i rodzicami, jak również wzbogacić ich warsztat pracy.

Przedstawione tam propozycje pozwolą na skuteczniejsze oddziaływanie wychowawcze, a zamieszczone adresy stron internetowych umożliwiają szybkie dotarcie do potrzebnych informacji.

W części tej można uzyskać informację o narzędziach do diagnozy i ewaluacji dla szkół działających w ramach sieci szkół promujących zdrowie, za pomocą, których można badać klimat społeczny i modyfikować oddziaływania adresowane wobec uczniów.

W części drugiej skierowanej do rodziców zamieszczono liczne poradniki oraz programy pozwalające na rozpoznawanie przyczyn problemowych zachowań dzieci, jak również stosowanie skutecznych form oddziaływań wychowawczych, z poszanowaniem praw dziecka. Udostępniane w niej materiały służą rozwijaniu kompetencji wychowawczych rodziców, a w sytuacjach problemowych stosowanie skutecznych form interwencji profilaktycznych i wychowawczych.

Dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych przeznaczona została kolejna część oferty. Są w niej zawarte scenariusze spotkań rozwijające ich kompetencje psychospołeczne oraz dostarczające dodatkową wiedzę z zakresu przyczyn i skutków stosowania przemocy. Zaproponowane programy do realizacji mogą przyczynić się do budowania dobrego klimatu w klasie i szkole oraz poprawiać adaptację uczniów w gimnazjum.

Prezentowane opracowanie nie byłoby pełne, gdyby nie zawierało treści dotyczących organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe. Znajdują się one w części czwartej.

Uzupełnieniem oferty są działania proponowane przez MEN w ramach Rządowego programu na lata 2008-2012 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.

Niniejsza publikacja została zamieszczona również na [stronie internetowej ORE](#) w zakładce *Wychowanie i profilaktyka*.

OFERTA dla
RADY PEDAGOGICZNEJ i INNYCH PRACOWNIKÓW SZKOŁY

1. Bank programów profilaktycznych spełniających kryteria dobrej jakości. Wykaz zawiera informacje o autorach, adresatach, głównych celach, treściach, realizatorach i materiałach stanowiących wyposażenie poszczególnych programów, a także dane teleadresowe do kontaktu z trenerami lub koordynatorami. Dostępny w zakładce *Programy profilaktyczne* na stronie [programy profilaktyczne ORE](#)
2. Programy edukacyjne dla nauczycieli rozwijające kompetencje wychowawcze umożliwiające tworzenie zdrowego bezpiecznego środowiska w szkole i w klasie upowszechniane przez ORE:
  - **Szkolna Interwencja Profilaktyczna**
Program przygotowuje nauczycieli do właściwego reagowania w sytuacjach kontaktu ucznia ze środkami psychoaktywnymi i podejmowania interwencji z udziałem ucznia i jego rodziców. Jest upowszechniany poprzez sieć 77 instruktorów mających uprawnienia do szkolenia rad pedagogicznych. Szczegółowy opis programu znajduje się na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).
  - **Golden Five**
Międzynarodowy program edukacyjny przygotowujący nauczycieli gimnazjum do wspierania procesu adaptacji uczniów klas I, zapobiegania wykluczaniu uczniów i wypadaniu z systemu edukacji, a także przeciwdziałania innym zachowaniom ryzykownym nastolatków. Jest upowszechniany kaskadowo od 2007 r. poprzez sieć 55 instruktorów. Kolejnych 21 instruktorów jest aktualnie w procesie certyfikacji. Szczegółowy opis programu znajduje się na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).
  - **Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów? Metoda konstruktywnej konfrontacji.**
Program zwiększania umiejętności wychowawczych nauczycieli, adresowany do rad pedagogicznych szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Celem programu jest zapobieganie konfliktom pomiędzy nauczycielem a uczniami, poszerzenie repertuaru reakcji nauczyciela o nowe, bardziej efektywne metody w sytuacjach prowokacyjnych i agresywnych zachowań ucznia. Program jest upowszechniany poprzez sieć ok. 300 realizatorów.
Szczegółowy opis programu znajduje się na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).
  - **Rozwiązywanie konfliktów w szkole**
Projekt ma na celu promowanie idei konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w szkole. W ramach programu odbywają się seminaria i kursy doskonalące dla pracowników szkół i placówek oświatowych. Więcej informacji o programie można znaleźć na stronie [Wydziału Rozwoju Szkół i Placówek ORE](#).
  - **Budowanie strategii pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania w środowisku szkolnym i rodzinnym**
Program ma na celu rozwijanie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania, jak również doskonalenie umiejętności współpracy specjalistów (psychologa, pedagoga z poradni psychologiczno-pedagogicznej lub ośrodka doskonalenia nauczycieli) ze środowiskiem szkolnym. Uczestnicy szkolenia poznają konkretne metody diagnozy sytuacji dziecka i zasady konstruowania dla niego strategii korygujących. Program upowszechniany jest na terenie 15 województw przez sieć 33 liderów posiadających

uprawnienia do szkolenia kadry pedagogicznej szkół i placówek. Więcej informacji na stronie [Wydziału Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE](#).

- Program pn. „**Profilaktyka a Ty/Edukacja**” (**PaT/E**) realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGP).

Program PaT/E należy do strategii profilaktycznych aktywizujących twórczo młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach Programu PaT/E zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. Program jest realizowany, z zaangażowaniem młodzieżowego wolontariatu i aktywną współpracą z samorządami.

Więcej informacji można uzyskać pod adresem: [Program Profilaktyka a Ty PaT/E](#)

- Rządowy Program Ograniczania Przeszłości i Aspołecznych Zachowań "**Razem Bezpieczniej**" łączy działania Policji, administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społecznych, zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednym z podstawowych założeń programu jest przekonanie obywateli do nawiązania trwałego, stałego, naturalnego partnerstwa z Policją oraz innymi instytucjami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wśród licznych obszarów programu znajduje się obszar dotyczący *Bezpieczeństwa w szkole*. Więcej informacji można uzyskać na stronie programu.

- Program społeczny **Szkoła bez przemocy** na stronie [szkolabezprzemocy.pl](#) z zakresu profilaktyki agresji i przemocy w szkołach. Na stronie programu można znaleźć m. in.: kodeks „Szkoły bez przemocy”, badania z zakresu przemocy w szkołach, scenariusze zajęć z uczniami dla szkół podstawowych (kl. I-III i kl. IV-VI), gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, poradniki dla rodziców, uczniów, nauczycieli z tego zakresu oraz materiały edukacyjne dla nauczycieli.

- Liczne programy i kampanie profilaktyczne prowadzone przez Fundację Dzieci Niczyje udostępnione na stronie [fdn.pl](#). Można na niej znaleźć m.in.: badania dotyczące zachowań dzieci i młodzieży w Internecie oraz dotyczących ich zagrożeń, artykuły

i opracowania dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie, materiały dla nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami, np: „3,2,1.. Internet”; scenariusze zajęć pn. „W Sieci”, „Stop cyberprzemocy”, „Sieciaki”, „Bezpieczeństwo dzieci w Internecie”, „Zużka i Tunio poznają Internet” itp.

Ponadto można podjąć kurs e-learningowy „Dziecko w Sieci” na temat bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie. Kurs przeznaczony jest dla nauczycieli i innych profesjonalistów (psychologów, pedagogów) pracujących z dziećmi. Składa się z 18 modułów i trwa około 80 minut. Można obejrzeć go online, offline, można również przejść kurs e-learningowy zakończony testem wiedzy i wystawieniem certyfikatu.

3. Materiały informacyjne i edukacyjne:

Poradniki:

- **Organizacja i realizacja edukacji zdrowotnej w szkole**. E-poradnik dla dyrektorów i nauczycieli – publikacja, w której dyrektorzy i nauczyciele znajdą wskazówki, w jaki sposób realizować zapisy z podstawy programowej z zakresu edukacji zdrowotnej, w tym zagadnień dotyczących bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego uczniów.
- **Jak uchronić dziecko przed biernym i czynnym paleniem tytoniu**. Poradnik dla rodziców i wychowawców;

Poradniki dostępne są [na stronie Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#).

- **Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki.**
- **Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży.** E-poradnik dla szkół;
- **Profilaktyka uzależnień w szkole.** E-poradnik również w wersji elektronicznej,
- **Jak reagować na cyberprzemoc.** Poradnik dla szkół;
- **Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli.**

Poradniki dostępne są na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

Brander Patricia i in., Kompas. Edukacja i prawach człowieka w pracy z młodzieżą, Warszawa 2005. Publikacja zawiera scenariusze zajęć dla nauczycieli do realizacji w klasie. dostępny są na stronie [Wydziału Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich ORE](#)

Flowers Nancy, Kompasik. Edukacja na rzecz praw człowieka w pracy z dziećmi, Warszawa 2010. Publikacja zawiera scenariusze zajęć dla nauczycieli do realizacji w klasie. dostępny są na stronie [Wydziału Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich ORE](#)

Prawa człowieka. Poradnik nauczyciela, red. Katarzyna Koszewska, Warszawa 2002. dostępny są na stronie [Wydziału Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich ORE](#)

Zakaz kar cielesnych wobec dzieci. Pytania i odpowiedzi, Rada Europy, Strasburg 2008. Publikacja do wykorzystania przez pedagogów lub psychologów szkolnych w pracy z rodzicami na warsztatach lub spotkaniach edukacyjnych w celu podnoszenia świadomości rodziców nt. skutków stosowania kar cielesnych, ich wpływu na rozwój emocjonalny dzieci. Materiał nie jest przeznaczony do wykorzystania do bezpośredniej pracy z uczniami w klasie.

dostępny są na stronie [Wydziału Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich ORE](#)

- **Sytuacje kryzysowe w szkole** praca zbiorowa pod red. K. Koszewskiej i M. Taraszkiewicz CODN 2007
- **Porozumienie bez przemocy, czyli język żyrafy w szkole** Towe Widstrand, CMPPP 2008
- **Empatyczna klasa. Relacje, które pomagają w nauce** Sura Hart, Victoria Kindle Hodson, CMPPP 2006

Powyższe publikacje osoby zainteresowane mogą wypożyczyć w [Mediotece Ośrodka Rozwoju Edukacji](#).

Artykuły tematyczne:

- *Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością;*
- *Ramowy program działań profilaktyczno-wychowawczych przeciw agresji;*
- *Akty prawne dotyczące bezpieczeństwa w szkole – wyciąg paragrafów z obowiązujących ustaw i rozporządzeń.*
- *Szkola w obliczu incydentów krytycznych oraz sytuacji kryzysowych – przygotowanie i reagowanie;*
- *Odpowiedzialność pracowników szkoły za zapewnianie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, opieki i wychowania. Jerzy Surma;*
- *Psychospołeczne uwarunkowania bezpieczeństwa w szkole. Bezpieczeństwo w szkole - wyzwaniem współczesności. E. Nerwińska;*
- *Odpowiedzialność za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w kontekście sytuacji kryzysowych. Dariusz Piotrowicz;*
- *Odpowiedzialność prawna pracowników szkoły za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów. dr Elżbieta Walkiewicz.*

- Wykaz literatury przedmiotu.
Artykuły tematyczne znajdują się na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

4. Scenariusze zajęć warsztatowych:

- Scenariusz spotkania warsztatowego dla rad pedagogicznych **„Debata nad kreowaniem wspierającego środowiska szkolnego”** wraz z załącznikiem „Kryteria oceny ryzyka wystąpienia agresji i przemocy w szkole”. K. Wojcieszek, J. Szymańska;
- Scenariusz spotkania z rodzicami w szkole **„Nowe zagrożenie – Dopalacze”**, przygotowany we współpracy z KBPN. Celem spotkania jest uwrażliwienie rodziców na nowe zagrożenie jakim są nowe narkotyki, tzw. „dopalacze”, oraz dostarczenie podstawowych informacji o tych środkach psychoaktywnych. Ważnym celem spotkania jest również ukazanie rodzicom czynników chroniących dziecko przed używaniem narkotyków, w tym wyrażanie stanowczej dezaprobaty, prowadzenie rozmów z dzieckiem na temat zagrożeń wynikających z używania nowych narkotyków oraz troskliwej kontroli dziecka.

Powyższe scenariusze dostępne są na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

Scenariusze zajęć warsztatowych dla nauczycieli do pracy z uczniami z zakresu profilaktyki palenia tytoniu. Pakiet materiałów składa się z trzech części odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia. Zawiera 20 scenariuszy zajęć wraz z niezbędnymi do ich realizacji załącznikami i arkuszami pracy. Przed każdym z nich umieszczone jest krótkie wprowadzenie teoretyczne do realizowanego tematu oraz polecana literatura. Materiał dostępny na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#)

- **Scenariusze zajęć dla nauczycieli z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej.** Materiały do wykorzystania przez nauczycieli przy realizacji zadań wychowawczych z promocji zdrowia i profilaktyki. Dotyczą m.in. kształtowania umiejętności psychospołecznych, takich jak: ocena ryzyka, podejmowania decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych i inne. Materiał dostępny na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#)

Scenariusz pn. **Statutowe dylematy, czyli jak budować właściwy klimat wychowawczy bezpiecznej szkoły**, Scenariusz dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

- Scenariusz pn. **Gdy szkolne prawo nie wystarcza – jak przestrzec uczniów przed demoralizacją i przestępczością.**
Scenariusz dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

5. Narzędzia do diagnozy i ewaluacji programów dla szkół:

- **Narzędzia do autoewaluacji opracowane i sprawdzone w szkołach w ramach projektu Szkoła Promująca Zdrowie.** Narzędzia zawierają m.in. kwestionariusze ankiet, przy pomocy których szkoły mogą badać klimat społeczny oraz środowisko fizyczne szkoły, w tym bezpieczeństwo i samopoczucie uczniów i pracowników, satysfakcję z nauki i pracy uczniów i nauczycieli, osiąganie sukcesów, wzmacnianie poczucia własnej wartości całej społeczności szkolnej. Z narzędzi do autoewaluacji mogą korzystać wszystkie placówki zainteresowane poprawą klimatu psychospołecznego oraz tworzeniem bezpiecznego środowiska szkoły. Materiał dostępny na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#).

- Materiały edukacyjne dla nauczycieli pn. **„Umiejętności życiowe – ważny komponent szkoły przyjaznej dziecku”**. Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia, zeszyt nr 12. 2007. (tłumaczenie i opracowanie z materiałów WHO, 2003).

Materiał dostępny na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#).

6. Raporty z badań
- *Rozmiary, nasilenie i rodzaje zachowań agresywnych w szkole w latach 1997, 2003, 2007.* K. Ostrowska,
  - *Wstępny raport z analizy wyników ankiety dla nauczycieli zebranych podczas badań podłużnych w latach 1997 - 2003 – 2007.* J. Surzykiewicz,
  - *Agresja i przemoc uczniowska a klimat szkoły. Analiza porównawcza 2003-2007;* M. Kulesza,
  - *Polscy nauczyciele i uczniowie a agresja elektroniczna – zarys teoretyczny i najnowsze wyniki badań*”. J. Pyżalski.

Badania nad agresją i przemocą w szkole są dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

7. Adresy stron internetowych agend rządowych, zajmujących się profilaktyką uzależnień:
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) parpa.pl/;
  - Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii kbpn.gov.pl

OFERTA
SKIEROWANA do RODZICÓW

1. Strony internetowe, na których znajdują się ważne informacje i materiały dotyczące kompetencji wychowawczych rodziców, zapobiegania ryzykownym zachowaniom młodzieży znajdują się [na stronie ORE](#) w zakładce Wychowanie i Profilaktyka.
2. Scenariusz spotkania z rodzicami w szkole pn. ["Nowe zagrożenie - Dopalacze"](#), przygotowany we współpracy z Krajowym Biurem Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBds.PN). Celem spotkania jest uwrażliwienie rodziców na nowe zagrożenie, jakim są nowe narkotyki tzw. „dopalacze”, oraz dostarczenie podstawowych informacji o tych środkach psychoaktywnych. Ważnym celem spotkania jest również ukazanie rodzicom czynników chroniących dziecko przed używaniem narkotyków, w tym wyrażanie stanowczej dezaprobaty, prowadzenie rozmów z dzieckiem na temat zagrożeń wynikających z używania nowych narkotyków oraz troskliwej kontroli dziecka.
3. Program „Szkolna Interwencja profilaktyczna” opisany wyżej powinien być realizowany we współpracy z rodzicami. Przeszkolony nauczyciel przekazuje rodzicom ważne informacje na temat kontaktu dziecka z narkotykami i związanych z tym zagrożeń, wspiera ich i zawiera z nimi i z uczniem kontrakt. Kontrakt zobowiązuje ucznia do zaniechania używania środków odurzających, a rodziców i nauczyciela do wspólnego monitorowania postępowania dziecka.
4. Program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Głównym celem programu jest podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i wychowawców, wspieranie ich w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą. Program przyczynia się do budowania silnej więzi między rodzicami a dziećmi – najważniejszego czynnika chroniącego młodzież przed zachowaniami problemowymi, w tym sięgania po substancje psychoaktywne. Na warsztatach pt. „Nastolatek” rodzice uczą się, jak radzić sobie z problemami wieku dorastania takimi, jak: młodzieńczy bunt, zachowania ryzykowne nastolatków (narkotyki, przedwczesny seks), wpływ mediów.

ORE prowadzi szkolenia edukatorów oraz realizatorów programu. Lista koordynatorów i

przeszkolonych realizatorów w województwach dostępna jest na stronie [programu "Szkoła dla Rodziców i Wychowawców"](#).

5. Poradnik dla rodziców pn. „**Jak kochać i wymagać**” stworzony w oparciu o program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Zawiera najważniejsze wskazania wychowawcze i podpowiedzi konkretnych zachowań rodziców i opiekunów, propozycje ćwiczeń i materiały do refleksji. W praktyczny sposób uczy właściwego komunikowania się z dzieckiem wzmacniającego więź emocjonalną, wyznaczania granic i wprowadzania zdrowych zasad dyscypliny, co zabezpiecza dziecko przed podejmowaniem zachowań ryzykownych, w tym używaniem substancji psychoaktywnych.

Poradnik dostępny jest na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

6. Poradnik pn. **Jak uchronić dziecko przed biernym i czynnym paleniem tytoniu**. Poradnik dla rodziców i wychowawców.

Poradnik dostępny jest na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#).

7. Poradnik **Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży**. E-poradnik.

Poradnik dostępny jest na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

OFERTA SKIEROWANA

do

UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, GIMNAZJUM, SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

1. Ważne informacje dotyczące zapobiegania ryzykownym zachowaniom młodzieży są dostępne dla uczniów na stronie ORE www.ore.edu.pl – w zakładce Wychowanie i Profilaktyka.

2. Wobec uczniów sięgających po substancje psychoaktywne (alkohol, papierosy, narkotyki, w tym tzw. dopalacze), wychowawca może zastosować metodę „**Szkolnej Interwencji profilaktycznej**”. Celem metody jest zapobieganie dalszemu używaniu substancji psychoaktywnych przez ucznia, poprzez podejmowanie przez szkołę działań interwencyjnych nastawionych na udzielenie pomocy oraz wsparcia. Program realizowany jest z udziałem rodziców, co niewątpliwie wpływa na zmianę zachowań dziecka.

3. Program „Golden Five”

Program przeznaczony dla klas I szkół gimnazjalnych. Jego celem jest udzielanie skutecznego wsparcia uczniom w procesie adaptacji w nowej szkole poprzez:

- integrację klasy,
- poprawę klimatu klasy,
- wspomaganie osiągnięć szkolnych uczniów,
- wyposażanie uczniów w kluczowe umiejętności życiowe.

Realizacja Programu przyczynia się do zmniejszania trudności uczniów z adaptacją. Zmniejsza występowanie zachowań problemowych.

4. Scenariusze zajęć:

- Pakiet edukacyjny z zakresu **profilaktyki palenia tytoniu** przeznaczony dla nauczycieli różnych przedmiotów na II, III i IV etapie edukacyjnym. Materiały metodyczne zawarte w pakiecie są zgodne z obowiązującą podstawą programową. Pakiet składa się z trzech części odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia. W jego skład wchodzi 20 scenariuszy zajęć wraz z niezbędnymi do ich realizacji załącznikami i arkuszami pracy. Przed każdym z nich umieszczone jest krótkie wprowadzenie teoretyczne do realizowanego tematu oraz polecana literatura. W główkach tabel poszczególnych scenariuszy umieszczona jest informacja

dotycząca etapu kształcenia i przedmiotu, w ramach, którego może być on realizowany.

- Scenariusze zajęć dla nauczycieli z zakresu **kształtowania umiejętności psychospołecznych** uczniów w praktyce szkolnej takich, jak: ocena ryzyka, podejmowanie decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych i inne,

Materiały dostępne są na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#)

- Scenariusz pn.: **Statutowe dylematy, czyli jak budować właściwy klimat wychowawczy „bezpiecznej szkoły”**,
- Scenariusz pn. **Gdy szkolne prawo nie wystarcza – jak przestrzec uczniów przed demoralizacją i przestępczością**.

Scenariusze udostępnione są na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#).

OFERTA SKIEROWANA
do
ORGANÓW PROWADZĄCYCH SZKOŁY I PLACÓWKI

1. Na stronie internetowej ORE w zakładce Wychowanie i Profilaktyka, zamieszczony jest [Bank informacji o programach spełniających kryteria dobrej jakości](#).

Bank zawiera programy profilaktyczne, które zostały poddane ewaluacji i jest określona ich skuteczność. Umożliwia wybór profesjonalnych programów do realizacji w szkołach i placówkach w ramach Szkolnego Programu Profilaktyki.

W opisie każdego programu podane są informacje o autorach/koordynatorach programów, głównych celach, adresatach, realizatorach i materiałach dydaktycznych, a także dane teleadresowe do ewentualnego kontaktu.

Na stronie znajdują się również do pobrania materiały edukacyjne i informacyjne z zakresu bezpieczeństwa w szkole.

2. Program pn. **„Profilaktyka a Ty/Edukacja” (PaT/E)** realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGP).

Program PaT/E należy do strategii profilaktycznych aktywizujących twórczo młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach Programu PaT/E zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. Program jest realizowany, z zaangażowaniem młodzieżowego wolontariatu i aktywną współpracą z samorządami.

Więcej informacji można uzyskać pod adresem: [Program Profilaktyka a Ty](#) oraz [Pat/E](#)

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ SKIEROWANE
do
KADRY PEDAGOGICZNEJ, UCZNIÓW I RODZICÓW

1. **Profilaktyka** – na stronie MEN został zamieszczony baner *bezpieczeństwo profilaktyka, higiena* zawierający informację o programach oraz materiały z zakresu promocji zdrowia oraz profilaktyki problemów dzieci i młodzieży: [podstrona zawierająca programy i materiały](#);

2. **Rządowy program na lata 2008-2013 pn. „Bezpieczna i przyjazna szkoła”**

W związku z potrzebą wsparcia szkół i placówek w rozwiązywaniu problemu agresji i przemocy, Ministerstwo Edukacji Narodowej opracowało Rządowy program na lata 2008-2013 *„Bezpieczna i przyjazna szkoła”*. Program zakłada doskonalenie umiejętności wychowawczych nauczycieli i rodziców oraz kształtowanie umiejętności społecznych i emocjonalnych uczniów. Program ma również na celu wzmocnienie funkcji wychowawczej szkoły, budowanie pozytywnego klimatu społecznego oraz właściwych relacji pomiędzy uczniami i nauczycielem.

W Programie realizowane są m.in. działania w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych z zakresu bezpieczeństwa w szkole. Informacje o konkursach są umieszczane na stronie MEN w zakładce: Zadania publiczne pod adresem: [Zadania publiczne](#)

Np.:

- Otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn. *„ŻyjMy z Pasją”*. W ramach programu ogłaszane są konkursy dla jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

W 2012 przeprowadzony został konkurs na programy wspierania uzdolnień i zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży. Celem kolejnych edycji konkursu jest wsparcie nowych programów wyróżniających się nowatorstwem, oryginalnością, ukierunkowanych na odkrywanie i rozwijanie w uczniach talentów, w tym szczególnie artystycznych i naukowych oraz rozwijanie sieci współpracy środowisku lokalnym w tym zakresie. Zadanie to znajduje się pod adresem: [Program](#).

Program pn. *„Profilaktyka a Ty/Edukacja” (PaT/E)* realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGP).

W ramach programu rządowego MSW *„Razem bezpieczniej”* Policja od 6 lat prowadzi program *„Profilaktyka a Ty” (PaT)*, który objął ponad 80 tysięcy osób w całym kraju. Adresowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz ich rodziców. W każde wakacje odbywa się 5-dniowa akcja edukacyjno-artystyczna społeczności programu PaT pod nazwą *„Przystanek PaT”*. Drugi już rok w programie PaT, z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej prowadzone jest nowe działanie *PaT/E* (edukacja), które do obecnego programu PaT dodaje szkolenie animatorów/nauczycieli.

Program PaT/E należy do strategii profilaktycznych aktywizujących twórczo młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach Programu PaT/E zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. Program jest realizowany, z zaangażowaniem młodzieżowego wolontariatu i aktywną współpracą z samorządami.

Więcej informacji na temat programu można znaleźć pod adresem: [Program Profilaktyka a Ty](#) oraz [PaT/E](#).